

Колекціонер із Нікополя

Уперше за багато років у розмові із практикуючим провізором, приватним підприємцем, який займається роздрібною торгівлею лікарськими засобами, мова не йшла про гроші та прибутки. Захоплення Віктора Анатолійовича Компанійця — історія, точніше, історія фармації. Виявляється, що його колекції аптечних старожитностей наразі немає рівних в Україні

КОЖНА ПЛЯШЕЧКА — ЗІ СВОЇМ «ОБЛИЧЧЯМ»

Майбутній колекціонер навчався на фармацевтичному факультеті Запорізького медичного інституту. Отримавши диплом провізора, Віктор Компанієць влаштувався за спеціальністю у медико-санітарну частину Нікопольського заводу феросплавів. Згодом на підприємстві відкрили аптеку, якій він присвятив понад вісім років.

Захопився колекціонуванням Віктор Анатолійович зовсім випадково. А було це так. Невдовзі після розпаду СРСР у містах почали з'являтися так звані блошині базари, де чого тільки не пропонували вибагливим і не дуже покупцям. Увагу Віктора Компанійця привернули старі аптечні пляшечки, кожна — зі своїм «обличчям». На склі було витравлено такі написи: назва аптеки або ж найменування лікарського засобу, для якого флакончики були призначені. А ще Віктор Анатолійович понад усе полюбляв мандрувати, і після кожної поїздки його колекція поповнювалася все новими експонатами.

ТВОРЕЦЬ МУЗЕЮ АПТЕКАРСЬКОЇ СПРАВИ

У 2001 р. Віктор Компанієць, провізор-організатор вищої категорії, очолив Нікопольську центральну районну аптеку № 124 Дніпропетровського ОКП «Фармація». Аптечний заклад, заснований ще в 1932 р., виявився не простим, а також зі своєю історією. Тож задум нового завідувача — створити в аптеці № 124 музей аптекарської справи — радо підтримали і підлегли, і керів-

ництво Дніпропетровського обласного комунального підприємства «Фармація», яке надало деякі історичні матеріали й експонати.

Музей збирали всім підприємством, із різних куточків області від колег надходили найрізноманітніші цікавинки до експозиції. Із задоволенням долучився до організації аптечного музею тодішній завідувач сільської аптеки в с. Чкалово Василь Григорович Саух, який теж оформив для музею невеличкий історичний стенд.

Віктор Анатолійович із цікавістю вивчав історію розвитку аптечної справи в Нікополі. Із книги «Вся Россия», виданої в 1912 р., де було подано дані про аптечні заклади Російської імперії, він дізнався про аптеку Лазаря Абрамовича Ямпольського, що в дореволюційні часи славилася виготовленням лікарських засобів за індивідуальними рецептами лікарів. Це підтверджують знайдені оригінальні аптечні флакони із написом «Аптекарський магазин Ямпольського, м. Нікополь». На жаль, приміщення, де було розташовано цю аптеку, було знищене в роки Великої Вітчизняної війни, проте знайдені експонати дбайливо зберігаються в музейному куточку аптеки № 124.

Тут також представлено аптечне приладдя різних історичних періодів, у тому числі скіфської доби, старовинний аптечний посуд, упаковки для ліків 50–60-х рр. XX ст. і тогочасні рекламні листівки про медикаменти, копії дипломів провізорів і студентських квитків, старовинний касовий апарат, сірникові коробки й нагрудні значки з медичною

Віктор Компанієць

символою, чимало фармацевтичної літератури, рецептурні довідники. А ось і такса «за труды при рецептуре», яку брали в аптеці Ямпольського. Цікаво, що тарифи за виготовлення й розфасування ліків були на той час суттєво вищими за вартість інгредієнтів, тобто працю аптекаря цінували.

За словами нинішнього завідувача аптеки № 124 ОКП «Фармація» Світлани Володимирівни Грипас, музей у їхній аптеці — це гордість міста. Сюди залюблюки приходять на екскурсію школярі, від душі захоплюються експозицією дорослі, навідуються в гості колеги-фармацевти з інших аптечних закладів. Сюжет про аптеку зняли телевізійники з каналу «1+1». Так про аптечний музей у Нікополі дізналася вся Україна.

ВЛАСНА АПТЕКА, ВЛАСНИЙ МУЗЕЙ

Кілька років тому Віктор Анатолійович та його дружина Тетяна Андріївна, також провізор, відкрили свою власну аптеку, яку назвали «Ваша аптека». Тепер подружжя мріє про новий музей, шукає приміщення, але поки що колекція почасті знаходиться в офісі, а почасті — вдома.

Зокрема, у родині Компанійців зберігаються експонати, привезені з різних

поповнилася вторинними паперовими упаковками для порошків із зображенням баскої конячки з аптеки Шмідта (у дореволюційній Росії ліки для людей і тварин відпускали в одному аптечному закладі), ветеринарним довідником, металевими різноважками, старовинними медичними шприцами.

Другу російську фармакопею за 1872 р. (на жаль, лише частину книги) Віктор

— У 1915 р. в Російській імперії прийняли сухий закон, після чого алкоголь почали продавати лише в аптеках за рецептами лікарів. Скажімо, у VI виданні фармакопеї за 1910 р. вино проходить уже як лікарський препарат, — розповідає Віктор Компанієць і демонструє рідкісний документ — посвідчення від 21 жовтня 1915 р. із реєстраційним номером на гербовому папері, яке неодмінно докладалося до рецепта лікаря на алкогольний напій. Хворий із цим рецептом прямував до губернської канцелярії. Виборзький губернатор прискіпливо розглядав кожне прохання про відпуск спирту чи спиртовмісних засобів і надавав дозвіл: «господину Антонову на предписание доктора Соловйова разрешается приобрести в аптеке одну бутылку спирта, что подписью заверяется и казенной печатью удостоверяется».

міст України. Загалом колекцію можна поділити на дві частини: фармацевтична й медична. Медична — це література (російські фармакопеї (II, IV і VI видання), аптекарські статути, рецептурні довідники, керівництва для лікарів різних спеціальностей, медичні довідники, річні медичні огляди працівників російських і німецьких видавництв, календар для лікарів зі збірками рецептів), медичні шприци, мікроскоп, виготовлений у Мюнхені ще до 1854 р., уретроскоп початку XX ст. Фармацевтична частина — аптечний посуд і приладдя: скляні й порцелянові пляшечки та ступки, ваги; етикетки й сигнатури, упаковки для пілюль і порошків. Усього й не перелічиш.

80-річна родичка Віктора Анатолійовича, Зінаїда Сергіївна Довгановська, провізор за освітою, яка мешкає у Виборзі (Ленінградська обл.), підказала йому, як і де знайти в цьому місті однодумців, які радо поділилися своїми знахідками. У такий спосіб колекція

Анатолійович буквально вихопив із рук якогось недалекого чоловіка на місці збору макулатури.

До речі, в експозиції аптеки № 124 можна побачити винометр — прилад, який провізори використовували для вимірювання густини вина.

Віктор Компанієць дозволяє розглянути збірку аптечних пляшечки для пива й бальзаму, диплом випускника Катеринославського медичного інституту, виданий у 1925 р., сургучні печатки, картонні коробочки для медикаментів аптеки Лебедева, аптеки Плотнікова й аптеки Остроумова з Москви.

Не віряться, що колекція старовинних аптечних предметів, яку нам пощастило побачити, — справа рук однієї людини. Людини, щиро залюбленої у свою професію і від того щасливої.

Лариса Дедишина